

Bornemissa, Banický dom v Kremnici (už neexistuje, stál za dnešným Banickým domom), 1932

kremnický rumaj

historicko-spoločenský časopis
die geschichtlich-gesellschaftliche Zeitschrift
vydáva občianske združenie SOS Kremnica

ročník 4, číslo 2
júl 2005, Kremnica
50 Sk

Kremnický maliar Béla Angyal, Pohľad na Turiec so ženskou postavou (manželkou), 1924

rumaj
malý nesbedný krikľuň, ktorý túži vedieť o dejinách Kremnice viac a viac
kleiner ausgelassener, unbequemer Krakeler, der Sehnsucht nach der Kremnitzer Geschichte hat

ISSN 1336-8133

www.kremnickyrumaj.sk

Krajina pri obci Corna v lokalite Rosia Montana v Rumunsku zničená po súčasnej povrchovej fažbe zlata,
na obrázku je obrovská hala, ktorá vznikla navŕšením hlušiny,
foto k článku Juraja Rizmana V mene zlata...

Gejza Angyal, Kremnicki banici idúci z práce, 1930,
G. Angyal sa vo svojej tvorbe venoval i sociálnym tématom, zaujal malo predovšetkým
kremnickí banici, známi svojou ťažkou prácou, chudobou a podloženým sdravím

Obsah - Inhalt

- s. 1 - 3, B. Glocková, L. Kürthy - **Postihne Kremnicu osud krajín tretieho sveta?** Is Kremnica going to have destiny of countries of the third world?
 - s. 3 - 4, J. Rizman - **V mene zlata...** Im Namens des Goldes...
 - s. 4, L. Kürthy - **Architektúra mesta Kremnica opäť chudobnejšia** Architektur der Stadt Kremnitz wurde abermals ärmer geworden
 - s. 5, O. Finka - **Pripravok k významnej návštive cisára Františka Lotrinského v Kremnici v roku 1751** Notes to important visit of Emperor Francis of Lothringen in Kremnica in 1751
 - s. 6 - 8, W. Schretter von Wohlgemuthheim - **Die Familie Schröter de Wohlgemuthsheim in Kremnitz** Rodina Schröter von Wohlgemuthsheimu v Kremnici
 - s. 8 - 11, D. Kianička - **Kremnica a Viedeň v stredoveku** Kremnitz und Wien im Mittelalter
 - s. 11 - 12, B. Balázsová - **Pribeh o tom, ako sochárski tovaríši ukradli v dome mešťana Schindlera moriaka, hus a dve slepky** Geschichte darüber, wie bildhauerische Gesellen im Haus des Bürgers Schindler einen Trutahn, eine Gans und zwei Hennen gestohlen haben
 - s. 12 - 14, O. Stroffek - **O remeslách a cechoch** Über Handwerk und Zünfte
 - s. 15 - 16, N. Vitanovská - **Otakar Španiel - zakladateľ československej medailérskej školy** Otakar Španiel - Founder of Czechoslovak medallic school
 - s. 17 - 19, J. Ryník - **Horúca voľba predsedníctva Okresného živnostenského spoločenstva v Kremnici alebo Pomery medzi živnostníkmi v roku 1932** The hot election of the chairman of the district trade community in Kremnica or situation between tradesmen in 1932
 - s. 19 - 24, J. Kaštier - **Z histórie Bartošovej Lehôtky pri Kremnici** Aus der Geschichte der Gemeinde Bartošová Lehôtky bei Kremnitz
- * preklad anglického resumé J. Ryník, nemeckého D. Kianička, foto P. Lašut, M. Lacko, B. Glocková, D. Kianička

Postihne Kremnicu osud krajín tretieho sveta?

V novembri 2005 sa konali stretnutia záujmových skupín a občianskych združení mesta Kremnica so zástupcami kanadskej spoločnosti Teuruan Gold Corporation - na všeobecnej prezentácii ich prípravanej povrchovej fažie zlata v oblasti Stariec. Okrem mnohých spornych problémov bezprostredne sa týkajúcich života v Kremnici, ktoré vychádzajú zo povrchu pri diskuse so zástromom potenciálnej kanadského investora, bola prekvapujúca ich neinformovanosť, neznalosť mimoriadnych pomerev a ignoranciu budúckich plásov mesta. V tejto situácii bude nezamestnanosť aj posledné následok zastigmatívnej a plásovanej fažie a k údalkom s ňou účko spríjemni.

Sporodené stretnutia totiž nasledovali len pár týždňov potom, ako sme mali možnosť vyučiť si v MKEs z úst hlavnej rieličky, Ing. arch. Jozefa Zárama, nosné myšlienky konceptu ľahšieho plánu mesta. Strategia zvolená pri jeho spracúvaní jednoznačne reprekognuje stvorčiu sa využívajúcu urbanistickú štruktúru Kremnice a vytvára priestor pre cestivý prístup pri realizácii naštúpených zámerov v budúcnosti. Skutočne nie je jednoduchosť „vkladať“ do historický užatnejšej štruktúry plágu a miesta s novou (súčasnou) funkciou a zároveň postúpiť dôhodou ľavou neorientovanou pracovní uplatneniu pre prípravencov Kremničanov. Tento prístup, s ktorým sa pravdepodobne elité v septembri stotožňovali a predstavovali mestu, je skutočne prezieravý a zodpovedá postaveniu historického mesta v krajinu, ktorá je súčasťou EÚ. Zvlášt' v čase, keď sa EÚ priamo podieľa na finančovaní rozsiahlej projektu polifunkčného športovo-rekreačného zariadenia na Skalke. Zároveň však na začiatku 21. storočia dochádza s príchodom

technickou rúzovou mestu nepočíta s vytváraním priestoru pre priemyselné parky, ktorého mestu nedispónuje takýmto potenciálim, ale napäť má sa čerpať z jeho historického, kultúrneho a prírodného dedičstva. Čiele v ráme nového územného plánu je konečne zrejmá orientácia predoverykním na turizmus ako inteligentný zdroj ziskania investičných.

Jedným z riešených priestorov je tiež dokončenie územie Starca, ktorým prechádza mästny chodník Bankský dielana a historický parku, ktorého súčasťou je aj tzv. „Banský leteckopark“, kde môžu pokračovať cez Kremnické Bane. Katolícke si myslíme, že Kremnica malá pri výbere vlastníctva ďalšného plánu naniesť sústavnú ruku a v prezentovanom koncepte sa čerpať množstvo priestoru preto, aby Kremnica bola reprezentatívnym historickým miamom s turisticko-rekreačným zámerom, kde sa dá stráviť päť dní celého roka (aj v blízkom okolí - Skalka) via ak leží pár dní a zároveň ponúka dôhodou ľavou neorientovanou pracovní uplatneniu pre prípravencov Kremničanov. Tento prístup, s ktorým sa pravdepodobne elité v septembri stotožňovali a predstavovali mestu, je skutočne prezieravý a zodpovedá postaveniu historického mesta v krajinu, ktorá je súčasťou EÚ. Zvlášt' v čase, keď sa EÚ priamo podieľa na finančovaní rozsiahlej projektu polifunkčného športovo-rekreačného zariadenia na Skalke. Zároveň však na začiatku 21. storočia dochádza s príchodom

potenciálneho kanadského investora k jednoznačnej negatívnej výsledkej pre projekt na rozvoj turistického ruchu (pozvánky žltého skutku) nevytvia atraktívne a zdravotne bezpečné preštredy), príčom sa vynára možnosť závažných politických a ekonomických faktorov, ktoré sú v tomto období významní, ale aj priamo závisia priamoce obyvatelia Kremnice, a dôkazom ich sú. Pozvánka Číha totiž neznamená len očerenie lomu, ale aj zaújímavé národnosociálne všeobecné územia pre úpravu, technické zariadenia, odpadové plochy (s tým spojené nové komunikácie pre nákladní dopravu), používajúcie výrobky a materiály, ktoré sú v súlade s modernou a ekologickou filozofiou hľadania pri ťažení zlata atď. O niektorých závažných problémoch, ktoré sú s povrchovou hlbokou zástatou spojené a nemôžu ich odstrániť sa všeobecnejšie zmienky v niekoľkých bodoch:

► Lokality Štorec sa nachádzajú v hornej časti bôrového lesa a sú miestom s vysokou koncentráciou technických a banských pamätiôk, ďalej v rámci pamiatkovej zóny mesta Kremnice - čo s existujúcimi mechnutovými pamätkami, ktoré sa nedajú deponovať a obnovenej povrchovej hľadá dôjsť ke ich zničeniu, čo s banskou historickou mestom, kde sa tak neigraje? Čo s náležitým prírodním základom, ktoré je miestom odychu niečo Kremnicanov, a ktoré nemávateľné stratíme?

Povrchná řada se realizuje odstřelem trhavinami, který spravidla hálk, detonácie, záchvěry, zryšená praskost (zryšená rezonanční hálka v krenetickém případě je společně s třímetrovou danoučkou městu situovaného mezi vrcholy) – do so zryšenými otvory a statičky obřezaného nehtem (říše až sloupečnatým danoučkám všechny obyvatelstvo města) na následujícím dnu, kde už v mnohačetnosti jež poškození jiných objektů došlo k rozbití skleněných skříňek (farský kostel na náměstí, budova radnice v hradmanské areálu) vedoucím k nich anachází a už v sušnosti město svědkami pokračujících „polohy“ na adamantu a v jedné JZ části na několikačetných místech neznamenací?

► Okrem zvýšenej prasnosti, hlučnosť a pritomnosť fáľkových mechanizmov (fáky, ktorí ktorým tu bude chcieť stráviť dovoľku mačok a mäsa), bude časovanie bombou prítomnosť samotnej metódy pri rizikovaní zlata kyanidovou hlučnosťou (k problemu kyanida a častých havarií s ním spojených odporúčame pozrieť sa na stránke www.dau.cz), s ktorou súvisí rozmiestnenie oficiálisk a prakto jedovatym kyanidovými zvyškami. Prírodné dediny zaznamenajú pokles základných faktorov kvality životnej úrovne mesta.

► Ako meno so „živou“ povrchovou hankou ťažbu s prievodníkmi návijmi jasni bude Kremlina len ľakšo miestom vyhľadávaním k oddechu a na turistiku sú tiež plánovaní doverokol do Ostravy alebo Mostu?“, čiže strati najvhodnejší druh príjmov a zamestnanosti. S tým bude spojený aj menší záujem o nehnuteľnosť a pádles ich hodnoty (tak skutočnosť prieamo a cieľne znehodnotí majetok veľkého počtu miestnych obyvateľov), ktoré je v súčasnosti výzva aj opriory okolia miestan, keďže mestu Kremlina má okrem iného stavbu pokojnejšiu a turistickú

Jednotu z kompenzácií s pomínaným početným ozbrojením a nerávňavou významnej banské, historické a prírodné lokality by mal byť 100 pracovných miest na kvalifikovaných postoch. Podľa siev zástupcov kandidátov investora sú vedením zdravotníctva a vlastníctvom objektov súvisiacimi s priemyselnou výrobou a službami sú zodpovedné za poskytovanie pracovných miest.

pravdepodobnosť možno predpokladať, že sa tu pre miestnych obyvateľov nájde podstatne menej, skôr nekvalifikovaných pomocných pracovných miest.

► Na stretnutí zástupcov občianskych združení a poverených zástupcov spoločnosti Tournigan Gold Corporation bolo konstatované, že spoločnosť, ktorá chce začať povrchovú ťažbu v Kremnici, je úplne nová, a preto nemôže poskytnúť žiadne referencie o ekologických dôsledkoch svojich predchádzajúcich už zrealizovaných projektov. Zveríme budúcnosť miesta do rúk spoľahlivosti bez referencií!

Có pořadí záverem? Podnikatelský zámer obohavování půvoběhu v Krajině je z hlediska významnosti významnější než kompozice významnosti zájmu o oblasti různých typů a pravidelností výrobeny. Z hlediska negativních dopadů je však rentabilitou společnosti časovo obmedzený povrchové řády, s trvalým nedostatečnostími následkami, krajine problematická v rozloze a k místní komunitě. Definitivně zánik turistického ruchu a z místní společnosti pracovních příležitostí (z hlediska významnosti významnosti zájmu o oblasti různých typů a pravidelností výrobeny) je významnější než kompozice významnosti zájmu o oblasti různých typů a pravidelností výrobeny, mezi které patří kvalita životu měst (z hlediska ohuruječnosti), mezi které patří kvalita životu měst (z hlediska ohuruječnosti), zlepšení průmyslového rizika směrem k kyndulu, detoksanům, zryzeným průfrazům a hlikom může být po ukončení řády len správa potravniny nahradený

rekluktívnej zdeľovanej krajiny alebo daňam odvedenými spoločnosťou Toumani Gold Corporation. Podobné projekty boli následne uplatnené v menej rozvinutých krajínach tretieho sveta, ale v stredoeurópskych súvislostiach by prielom možnosti uvoľniť zdroj prípadných zamestnaní a ministerstva Energetika prosadila v ČR, keď bolí v 90-tych rokoch 20. storočia podobné plány na rekonštrukciu prejavov čiernej žuly (zdrojok okološnosti tiež kandaskou spoločnosťou) v Kalinských horách zamietnut. Znamená to azda, že občianska a zodpovedná zástupcovia ČR odmietajú vyhodnotiť investičné?

Barbora Glocková, Luboš Kürthy
historici umenia, Kremnica

Vzácný památník k návštěve císaře
Františka Lotrinského v Kremnici v roce 1751
v lokalitě malebného kremnického Štúra

Is Kremnica going to have destiny of countries of the third world?

Canadian company *Touringue Gold Corporation* that owns company *Kremnické Gold* came in public presentation in December 2005 with intention of the reopening of Kremnické gold mines. This project was presented as very advantageous for Kremnická. Is it really true? The plans of the Canadian company are very different from the developing plans of Kremnická town. According to this plan in the locality, where

mining is intended, should be mining open-air museum and tourist area with park. Moreover intended mining location is very close to the centre of the historical town and therefore noise and dust accompanied the open-cast gold mining can harm the building. Many inhabitants of Kremlino are also afraid of cyanide methods of mining. Environmentalists and non for profit organization are saying that promise of new jobs are not enough considering loosing of tourism industry in Kremlino.

V mene zlata...

Šéf prepod nádech dílu na 4x4. Asfaltku skončil u dárna, káles dole, v údolí. Uff, dobrých dvacátu minut se slevnice po vynětí kamenitosti ceste, která akoby nemala konci. Auto hálko ze stravy na stranu. Kde-to viděl v žere zapadajícího slunce malý drevěný domček zavadený do stráni, a tak lez hlyk a lezy, lezy a hlyk. Divoká romantika akii by v Evropě len miloduch čakal.

Vitajte! Tie chalupy roztrietené po stráňach a zoprá domoví pri potoku, hned vedľa kostola, to je Bocium. Panenská oblasť, pripomínajúca holi a doliny našich Nízkych Tatier a obdobie tak 50 - 60 rokov dozadu. Idylka, kdeši hľabko v rumunských horach. Možno, keby... Keby tátô oblasť nemala byť už za dva roky mesačnou krajinou, rozomietlo na prach, s obrovskými prehľadami na súf, prach a toxickej ledu. A to skôr ako s mojou slobotou. A mojou voľnosťou konanou.

Na vedeního jedol je dedina Coma s dvorem nádherným historickým kostolom a vykopekami z čias Rimánskej ríše. A hneď v obci ďalej je Rosia Montana – mestská, ktorého stará časť má zvláštnu atmosféru stredovekého banského mesta" hovorí pri kresbe v starej drevencine s Stephanom, ktorá má na pláne rázovo zmenšenú horu v polohu Trasau, as tie hradiny cestujúce autom jedom do mesta Chia Napoca, Stephanie je cestujúca, ktorá sa vracia Rumunsku a tieto hory iba raz. Nejdôľvitosťnejšia, tento kvapľa v rastola.

Nedobrádlo rodu krajiny je zároveň.
Na druhý den vstávali zavčas. Pochod zarosenými
líkami a hustým lesom končil po několika hodinách nad
Rosią Montanou. Fornat a sledující malé městečko pod námi.
Němohla se uhrnout dojma, že jsou na Slovensku. Tě domy
tak architektura, ten styl — propomínají moji Banskú Štiavnici.
Vlekyři fir stáře banské město Slovenského roduhořína a Spášské
Pozorovatelny zvyky baní v okolí města a zaujaly
fazly v okolí len umocňovaly moje pocit. Pomaly scházdečky
z kopce. Štvorka počná častecky nezaklada v prvých domovach
města, aby komu faktal, ale pokračuje v spletě úžských
silisek rovněž, starostí, mormonů, domorodců, domorodců,

Tu sono nóni rex"

"Hej ty tam! Stoje!", zaznával náročný blz dle legendy Ross Monta Gold Mining Company. Z dílu vystupující dvou mužů. Jenem z nich je rumunský policijský, terciér druhý "bul gay" z Chabrovy firmy – neko ale ochrana. Z rychlého režiho policijského znamení leží jedno, stalo se opakující „zdrob“ problem. A zrovna rumunská. Ani jedes z nich neví jak se nazývá. Jenom že všechno vypadá, že se jedná o ruskou seznámenku. Skotská mimo pravděpodobností Chabrovy z ochrany, ruskou telefonistku. Krátká konverzace s policijskou a ten nám stroho oznamuje rumunským dialektem s výrazem anglickým přivítáním, že s ním máme ist' nebo policijskou stanici. Šťastná sa komunikovať! – je pozitivní, ale až napříek tomu tuhoto zadostíme mas' došť. Zladaň tlomcovník Nikára neopomene a noběž ně vše uvede sám s kouzlenou ženskou. Nikářství je „znamení“ u vrat na cestu. Pricházejí dálšíci až se znakmi ďalšího společnosti někdoží „bul gay“ v. h. V třetím až úplně pricházejí konznej až ilmočnici. Ne policijské, ale flemad. Až vlastně – z Ross Monta Gold Mining Company. Komunikaci

naberá na kvalitu. Vysvetlenie nášej zadržania je vlastne sfôrkuje: „Vše musíte kontrolovať všetkých, ktorí sa tu pojavujú.“ V mimoliste bol niekoľko ľudí, ktorí hovorili miestnym obyvateľom o našich zámeroch, proti nim, vyskýali sa problémy. Tu to nechceme“, oznamuje náš parťák „translatör“. Podľa jej ďalšich slov je konverzácia s miestnymi zakázaná, akýmś nariadením, argumentujúcim, že miestnimi vlastníkmi a manuskriptom legislatívou, ktorá je takisto kontroly umožňuje. Policie zatiaľ kontrolovala a zapísanie nadá čestnový pozemok. Zadržaný na Bystrickej miestneho občana, ktorý žiadal, aby mu povolenie na využitie domova likvidovali. Naša otázky ostávajú neodvozovateľné. Ele niekoľko telefonicku vedenia firmy, ktorú si overujem na tom časťku s manželkami a zároveň spoločnosť a smarť s policijami našťa totiž sleduje a na dolnej konci ūdolia debrých pár kilometrov od miesta zadržania.

Pikantné sůvisele

„Je to šílené“, hovoril jeden z predstaviteľov niesmeňovanej organizácie preto megalomaničom projektu ťažka značka v oblasti. Stanoviadlci majú poňoť neho strach. „Príležitostne sú významnými faktormi, zvádzajúcimi bančky pre prácu. Len sa poftukávame, že sú až agresívni. Verejnosť je v budoucnosti bude mať príležitosť, aby si vyskúšala“. Zatiaľ sa len tak počítajú po učiliach a ťažká. Firma zatiaľ skôr číta, že má. Další dokonca penize na stôl s jutobalením. Nároky povedal, že domenu musíte presťahovať, ale naše domy budú zdobané, a že dostanete nové – také ale Nemecko. Jeden dom európskeho štandardu dokonca postavili na ukážku v strednej oblasti. Teraz tam všetkých dajú dobrej, až dobrejšej, až dobrejšej domáckej“.

Die Familie Schrötter de Wohlgemuthsheim in Kremnitz Rodina Schrötter z Wohlgemuthsheimu v Kremnici

Begonnen hat alles damit, dass meine Nichte und mein Neffe mich fragten, wo unsere Familie eigentlich herkommt. Das hat mich gereizt, nach vielen Jahren wieder einmal in alten Familienpapieren zu stöbern. Aber wie sollte es auch anders sein, ich kann die alten Schriften kaum wirklich lesen. Viele Worte sind fremd, Schreibweisen und Bedeutungen haben sich über die Jahrhunderte gewandelt. Und letztlich ist mir die alte deutsche Handschrift doch so fremd, dass ich sie nicht sicher entziffern kann, wenn es wirklich auf Details kommt.

Also habe ich mich daran gemacht, eine ältere Familiengenealogie übersetzen zu lassen. Das hat dann einige Überraschungen zu Tage gefördert, die ich so aus Erzählungen in der Familie nicht kannte.

Parallel dazu war das neue Medium Internet eine Herausforderung. Vielleicht findet sich dort etwas? Das heißt ich zwar für unwahrscheinlich, dennoch ist der Name doch zweimal eingegeben. Nach leichten Variationen der Schreibweisen des Namens stieß ich auf den Artikel „Apostolblatt syndikatio von Kianiak, D.“. Verstand habe ich von dieser mir so fremden Sprache leider überhaupt nichts. Aber der Name Schröter die Wohngemeinschaft fand sich in diesem Text mehrfach wieder. Auch stimmten alle Vornamen und Jahreszahlen mit meiner Genealogie überein. Das erschien mir doch als Volltreffer bei meiner Suche.

Über einen sehr freundlichen Mail-Kontakt mit einem Slowaken in New York kam ich dann vor wenigen Monaten in Verbindung mit Herrn Daniel Kianiak in Kremsitz. Seine sehr guten Informationen haben mich dann auch sehr gelockt, weiter fortzufahren mit der Suche bei den Vorfahren. Unsere gemeinsamen Informationen haben meinen Familien-Puzzle immer mehr Daten hinzugefügt. Hier folgen nun die ersten Bausteine der östreich zusammengetragenen Geschichte der Familie Schritter die Wohlgenheimthaler. Der Übersichtlichkeit halber werde ich den Nachnamen in der Abkürzung S. v. W. benutzen.

Der Name unterlag natürlich auch den wechselnden Schreibweisen der Zeit. So finden sich neben dem heutigen Schretter auch Schreter, Schröter und Schrottter. Bei dem Teil Wohlgermuthsheim ist es ähnlich. Es gibt die weiteren Variationen wie Wohlgermuthshaimb bis zum heutigen Wohlgermuthsheim.

Erfreulich ist, dass Schloss Wohlgemuthheim als Namensgeberin noch heute existiert. Einige Kilometer östlich von Hall in Tirol (bei Innsbruck) liegt der Ort Baumkirchen mit dem Schloss. Austricht Sicht würde ich das Gebäude mehr als einen Ansitz bezeichnen. Dazu gehörte ein zweites Wirtschaftsgebäude mit Namen Freudenreick, dass von der Familie Wolfgang Schreiter und seine Frau Elisabeth im Jahre 1553 für 3000 Gulden erbaut wurde. Gekauft haben das Ensemble die Brüder Jakob und Stephan Kripp.

Schloss Freudensee ist jedoch abgebrannt und eingeebnet worden. Sohn Peter S. v. W., der mit Ursula von Kripp verheiratet war, verkaufte 1587 Wohlgemuthshain an den Erzherzog Ferdinand II., zu 8000 Gulden. Später wurde es dann längere Jahre als Damenstift genutzt. Unserer Familie gehört, aber dennoch den Namen geprägt. Seit 1597 betreiben Don Bosco-Schwestern ein Kinderheim auf Schloss Wohlgemuthshain.

Die Familie Schretter von Wohlgemuthheim ist sogenannter alter Tiroler Adel. Auf den offiziellen Seiten im österreichischen Adelsarchiv findet sich unter Tirol der Name wieder, aber leider keine weiteren Informationen. Mit Geduld und Geschick sollten sich in den nächsten Jahren noch mehr

Vlečko začalo tým, že sa ma moja neter a môj synovec opústili, odšak vlastne pochádza náš rodina. Ma podnielito, aby som sa opíť po mnohých rokoch prekutrial v starých rodinných pohoršiach. Ale ako inak, ich staré písma sa mi sovra nazaj doľadu prečítaj. Vefia slov je cudziech, spôsob písania a významy sa po storočiach zmenili. A napokres je mi aj stary nemčeky nukopas tak vzdialý, že ho dokončom iba nespôfahlivo rozlušíť, keď príde nazaj na detaile.

Tak som sa pustil do toho, že som si dal preložiť staršiu rodinnú genealógiu. To prinieslo potom viacero prekvapení, ktoré som z rozprávania v rodine nepoznal.

Zároveň s tým bolo využito i nové médium - internet. Nájde sa tam ažda niečo? Pokladal som to však za nepravidelnobudovné, pretože nároč meno je nazovť také flexivnečkovo. Po niekoľkých fakticky variáciách spôsobov písania mena som narazil na čílosím, „Apostolského synodiky“ z r. D. Klašanského. Žiaľ z tuk miehužieho jazyka som všebežne nerozumel. Ale meno Schröter de Wohlgemuthsen je v tomto teste nasiel viskrat. Tiel sa zhodovali všetky klasné metri a letošopis s mojou genealogiou. To sa mi javilo ako plný zázrak pri mojom hľadaní.

Vďaka veľmi príateľskému e-mailovému kontaktu s jedným Slovákom z New Yorku som sa skontaktoval pred pár mesiacmi s párom Danielom Kianičkom z Kremsu. Jeho veľmi dobrej informácii ma zvážili, aby som počkoval v pátriach po predchode. Naše vzájomné informácie prejdávali k možnému rozdanemu puzzle stále viac údajov. Nasledujú preštandardné rámene toho času zoštebávaných deňaj rodiny Schröter von Wohlgemuthsmühle. Kvôli prehľadnosť používam v texte prejaziske vo forme skratky S. v. W.

Meno samoženej tiež podliehalo v priebehu času meniacim sa spôsobom písania. Tak najdieme okrem dnešného Schreter až Schreter, Schechter a Schröter. Pri druhej fácií mena je to podobne. Existujú ďalšie variánce, ako Wohlgemuthsheim, a k dnesnému Wohlgemuth.

začal za vše akonotné síle. Patri k němu i drahý zájem s menem Freudovou, který bol vyhľadávanou rodinou von Kripp. Čerstvý komplex kľúča v roku 1557 za 3000 zlatých Wolfgang (Vojtěch) Schreter a jeho manželka Elisabeth (Alžbeta). On je prým celkom bezpečné doležitosťný predkum v príamej linii a predčom bol údajne venučákem. Benátského.

Zámek Freudenský vlast zberiel a bol zravnývany zo zemou. Sám Peter S. w., V., ktorý bol ženatý s Ursulou von Kripp, predal v roku 1587 zámok Wohlgemuthovi arcivyskupovi Ferdinandovi II. za 3000 zlatých. Neskor bol však rok využívany ako ženský kláštor. Naď preto patril zámok iba do desaťročia v 16. storočí, napriek tomu mu však svoje. Od roku 1597 patril sestry Dona Bosca na zámku

Wolfgangemusich doslovi dany. Radovan Štecher však v Wolfgangemusich je takzvanou stranou řečíkou. Na oficiálních stránkách Rakouského archivu Hradby se pod Terezskou opětovně vyskytu tmo, 21st vplik značne dleší informace. Za předpokladu, že byl uvedený slyškov, by jeden mohol zpochybňovat v nedávných několika výz dlelat. Jeden sámkomplexních lистů z roku 1937 potvrzující, že Schererovalo. Mojou sfhou však bude najít posyptovat, zažijicich členů rodiny na deň a dejetia, ečet pedym, až k hřbitovu studiu svými uvedených archivních materiálů.

Details herausfinden lassen. Ein privates Schreiben von 1937 bestätigt, dass in den dortigen Matrikenbüchern Informationen über mehrere Schreter vorhanden seien. Mein Weg ist jedoch erst mal die Lebenden der Familie nach Überlieferungen und Geschichten zu befragen, bevor es in das tiefste Stadium der Akten vor Ort geht.

Wolgangs Sohn Peter S. v. W. lebte in Mils, nahe Baumkirchen gelegen. Beide Orte waren eine Doppelpfarre. Peter scheint in den Diensten des Erzherzogs gestanden zu haben. Sein Nachfahre war wieder ein Wolfgang, über dessen Tätigkeit bisher nichts bekannt ist.

Nun verlässt die Familie Tirol und beschreitet den weg nach Kremnitz. Das scheint mir ein sehr spannender Abschnitt, weil erstaunlich viel darüber belegt ist. Sohn Damian S. v. W. ist noch in Mils geboren, dann jedoch nach Kremnitz verzogen. In erster Ehe wurde er 1630 mit Eremtraut Edle v. Kambenbacher als Münzwardein dort ererntet.

In Jahr 1649 kamen die ersten Franziskaner nach Kremnitz. Sie hatten ihre apostolischen Syndikus, die Mönche nicht mit Geld selbst manipulieren durften. Deshalb verwalteten die sogenannten Syndikus deren Finanzen. Sie waren die Finanz- und Rechtsvertreter der Kirchenkorporationen. Sie nahmen das Geld ein, gaben es aus und legten es einsträngig an. Ebenso führten sie die Rechnungsvidenz und hatten die Schlüsse zu Klosterkirche.

Der zweite in den Quellen erwähnte Syndicus des Kremnitzer Franziskaner war Godfried S. v. W. (Sohn des Damian), Buchhalter (perceptor) der Kremnitzer Kammer. Im Jahre 1693 hinterließ er dem Kremnitzer Kloster als Fundation 50 Gulden. Die Mönche sollten dafür jährlich 6 Messen zelebrieren, und zwar für die Seelen im Purgatorium.

Über seinen Sohn **Franz Dassius** findet sich derzeit noch keine weitere berufliche Notiz. Hingegen ist sein jüngerer Bruder dokumentiert. **Georg Carl Schröter** wurde am 5. Mai 1716 als Pfarrer zu Kremsmünster installiert. Im Jahre 1738 wird er als Fundator des Franziskaner Klosters angeführt.

ausgewählt (Sohn von Franz Damian). Er war Verwalter der Kremsitzer Hütte und Windisch's Schwiegersohn. Johann Godfрид starb am 26. Februar 1768 in der Anwesenheit des Konventpredigers Damascenus Mertz. Die Aufbahrung fand am 28. Februar in der Franziskaner Kirche statt und nach dem

www.elsevier.com/locate/jim

bližkosti Baumkirchenu. Obidve miesta patrili do spoločnej farnosti. Vyzerá to tak, že Peter bol v arcivojvodových službách. Jeho potomkom bol opäť Wolfgang (Wolfgang), o ktorého pôsobení nie je doteraz nič zábrane.

V tom čase opouští rodina Tirolsko a nastupuje cestu do Kremnice. To sa mi kamej alespoň zaujímavý tisiek deň dej našej rodiny, pretože k nemu existuje prekvapujúco veľa dokladov. Syn **Damian** (Damian) S. v. W. sa narodil ešte v Milse, potom sa však presťahoval do Kremnice. V prvom manželstve bol zasobávaný s Emerenciou, ťažkohorcom z Kambschmarie a bol tamtož mlynčinovým vradžajom.

V roku 1849 prišlo do Kremnice pre finančné potreby svojich tzv. apoštolských syndikov, pretože sami nesmeli manipulovať s peniazmi. Tito syndikovia spravovali ich finančie. Bolí právymy a finančnými zástupcami cirkevných ustanovizní. Prijímalu a vydávali peniaze a ukladali ich na úroky. Rovnako viedli četvornú evidenciu a mali kňúče od kláštorej pokladnice.

Druhým v pramenech spominánym synodou kremnických františkánov bol Godfrid (Godfrid/Bolomir) S. v. W. (Damiánov syn), účtovník (preceptor) komory Kremnici. V roku 1693 zanechal kremnickému kláštoru ako fundáciu 50 zlatých. Mnísi mali zato ročne slúžiť 6 omší, a to dôležite v ečistci.

O jeho synovi Franzovi Damiánovi (František Damiániom) nemáme predbehľa žiadny údaj o jeho povolaní. Rovnako tomu existuje dokumentácia k jeho mladšiemu bratrovi, Georgu Karlovi (Júriu Karolu) Schrätlerovi bol 5. mája roku

Po smrti Mathiasa (Mateja) Windischho zvolený by synodika Johann Godfrid (Ján Godfríd) S. v. W. (syn Franza Damiani). Bol správcom kremnickéj hutí v Windischbachu, Záhorie, 26. februára 1768 v nejčomnosti

a Windischov zat. Zomrelo 20. februára 1768 v pohrebnom kazefatre kláštora Damascena (Damascense) Merta. 28. februára bol vystavtený po františkánskom kostole a po slávnostnom rekviem pochovaný do krypty. 28. septembra 1760 bol do krypty uložený aj jeho trojročný syn medzi Karol. Kvôli tomuto pohrebu vznikol spor medzi františkánmi a kremnickým farárom. Napokon bol aj Karol

pochovaný do uvedenej krypty.
15. apríla 1777 zúril v Kremnici veľký požiar. Pri ňom bolí poškodené pravdepodobne iba drevené časti Schretterovského domu v Kremnici. Koniec konca stojí dodnes na s vojom mieste na Štefánikovom námestí č. 7

Historisches Bild über Hall in Tirol aus dem Internet. Der schlanke Turm links auf dem Bild ist die alte Münze, die heute auch ein sehr schönes Museum beherbergt.
Historický pohľad na mesto Hall v Tirolsku (z internetu). Ičíhla veža na faru je stará mincovňa, ktorúj je dnes rovnako ako v Kremnici veľmi pekné múzeum.

fáru Jana. V sledování s kremnickou doloženou dvojicou fáru totiž mělo. Jedenhoch sledování v roce 1340 až svedení na plázeckém dvore v francouzském Avignoně v spore hraběcího hradu opač. Sigifrida s opatem Velislavem z Čech. Druhým návštěvám v roce 1423 ostríšským vikářem Maty, aby uvedl do řady rekordem vlastní. Vavřincem v Kremnici Petrem, synem Štefana Tencala, místní skupiny fáru Jan z Kremnice. V letech 1370 až 1376 byl fáru Jan. Ke mnoha pravděpodobně, že by muž ten o druhu zdroje uvedený fáru Jana, keďže ten se sponzor až v roce 1428 skočí kremnický fáru, že je 52 roků později rok 1376, kdy už musel byt dospělý fáru Jan až pomere bohatý býval v zreloho veku. Návyleje existuje informace o tom, že město fara v Kremnici opustil a stál a členom rádu bratov kazatöv (dominikánov) v Životicích. V případě výrobcu sponzora fáru Jana je také problém. Ako uveřené, sponzora v roce 1340. O 11 roků neskôr, v roce 1351, je doloženy ako kremnický farář Andrej z Trnavy, kaplán gradičký Alžběty a ostríšský kanonik. Farář Jan byl museł teda opatství město kremnický farář a potom by museł byt opatství uvedený do toho i farářa. Otroku tomu museł byl v roce 1340 také až v zreloho veku, keďže na plázeckém dvore v Avignoně byl vysokým funkcionářem hodnotením. Na svatek sv. Jana, když kraloval v roce 1346 dom v Životicích, sponzora až rehořků v Životicích a v roce 1346. Pravděpodobně teda až vtomto případě o tretího kremnického fáru s menom Jan. Násylek, když prameny z rokem 1351 – 1423 až pomere chudobné na údaje o kremnických duchovných, uvádza s v nich v tomto období už len klas. – farář Pavol, a to v roce 1392.

Viedení na vedute J. Hoefnagela,
prvá polovica 17. storočia,
diplomatiche Zeitschrift, Band 100, 1989

Jan „z Kremnice“ (uvádzaný je v jednom dokumente z 1363) vlastnil v letech 1363-1365 panství v Kremnici, alebo dlouho dluhu (po působení) vykonal po Vlédni v letech 1376-1380 obchodních transakcí. V letech 1376-1380 byl vlastníkem města Kremnice. Důvodem toho, že duchovní v městech patřili k vysíleným vrstvám obyvatelstva. Jan po Vlédni po čase do kláštera dominikánů.

Štefan farári Jánovi 10 hrívien viedenských denárov, 28. septembra 1386 potvrdil kúpeľný Štefan zo Zalešia, že dala bratovi Jánovi z kláštora dominikánom 7 hrívien viedenských denárov za kúpeľ ležisk pri Červenej veži medzi domami hmlíčarov, za obyvateľky domiek na Dvorskom trhu, pôdu za vinicu pri kamennom ulige báhy (Stainenim Torsal) napájajúcej sa na tzv. Landstrasse.

Ausgleisende wie, nicht in letzter Reihe entstanden verschiedene Verbindungen unter den Städten und zwar Eigentums- oder Familienbeziehungen. Schon seit ihren Anfängen hat autonome Kapital seit Anfang in der Stadt Kremsmünster bestanden. Am 15. April 1376 erwarb Wenzel II. von Habsburg die Stadt und Wiesen Börde Steffan und Peter Pröbstl da beliegt, sie weilten eine Bergbörde in Kremsmünster kaufen. In den Jahren 1376 - 1379 hat Krennitz Pforr Jöhan mehrere Kauf- und Verkaufstransaktionen in Wien gemacht. Später ist er ins Wiener Prediger Kloster eingetreten. Anfang des 15. Jahrhunderts wurde drei Stolzenmetten (Bildhäuser) aus Kremsmünster, Peter und Valentin Unger, auf dem Bau des Stephansdoms in Wien gearbeitet. Ein weiterer aus Kremsmünster Thron in den Jahren 1453 - 1453 standen Krennitz und Wien auf einer Seite, wobei sie die Korzuvien führt.

Kremnitz und Wien im Mittelalter

Die Städte Kremnitz und Wien waren zwar im Mittelalter die Bestandteile von anderen Staaten (Ungarn und Österreich), aber sie gehörten zu einem gesellschaftlichen Stand, und daher sie gemeinsame Interesse hatten. Das heißt der Schatz von künstlerischen Praktiken, die Militärfürstentum waren.

Pribeh o tom, ako sochárski tovariši ukradli v dome meštana Schindlera moriaka, hus a dve sliepky

Rok 1738. Žanec (Brno). Dnes stál pred církevním soudem sochár Jemnička a vypočkal ve svého tovarisko mladého Rosemayera. Toho lamského raka na svátku sv. Lukáše o desetá večer přistál křemíčkový Inkipstřík Kristián Karl Schindler, aka sa u něho pličího po chvatování kráduž hýdru. Nielenže zahrublou bielu do chvatovania si schindlerku ale mýšľal spôsobiť aj irakskú skudku, protože pánchajúci Schindlerku, aby mohol jedat morák, jedná hu a deje slápeňky ale sa neskor dorvejel, jedná hu sa nášla v prívlastku Nezávahne preto a zavolal hajdúčku, ktorí krádu žarziny a vysadili v nejednom mestečku. Po dvoch hodinách dožil, že práv lamského raka. Tento unlaskal vysokodráždajúci mešťánsky výčet, znameniac, preto sovář je synom Čestného mestára, rečia hejza a kaneclovcu Rosemayerovi, teda vŕšky, do dnešného dňa napokretn skutostí v tejto veci ať tak nepripravuj, že sa sám zacpal nápolnou zazadovat po prepuštene, svojho nezáhradného syna. Na jeho penzíznej prohlubej Chvályhude Magistrát zvolal, a to bolo až Rosemayerovi prednáškovou úradné oznamená, že má do činnosti tisícky požiadav dvoch mestárov o záruk, zásluhu, ktorou by mohol byť jednoho jeho syna v závesení prepuštený. Není teda

Barbara Balážová
Fakulta umenia, Kremnica - Bratislava

O knihe Pictorissa Cremniciensis

Über das Buch Pictorissa Cremniciensis

Im Jahre 2004 hat Barbara Balázsová aus Kremsmünz ein bemerkenswertes Buch mit dem Titel *Pictorissa Clemencisius ex herculeo*. Es geht um einen „fiktiven“ Blaupunkt auf die Welt der künstlerischen Gesellschaft in Kremsmünz in den Jahren 1723 – 1736, und zwar durch die Augen Johanna Emerentia Rothstein, der Ehefrau eines Maler und vermaß auch selbst Malerin, am Ende ihres Lebens (in Jänner 1723 war sie 67 Jahre alt). Die konstruierte Notizen in Form des Tagebuches dieser wirklichen Personen wurden strikt auf Grund der realen geschichtlichen Quellen geschafft. Sie machen die Leser mit vergleichslosen Faktoren bekannt, die das Menschenleben in

O remeslách a cechoch

Vznik cechov

Remeslo ako spojenie vedomostí a zručnosti, ktorých výsledkom je úžitkový predmet, spevádzá človeka od úsvitu dejín. Z pôvodne jednoduchej výroby najzákladnejších deasných potrieb sa časom vyuvinuli obdivuhodné umetlecko-remeselné formy.

Vznik remeselných cechov klásmej do stredoveku, kedy mestskí dosiaholi vysoký stupeň majstrovstva a specializácie, takže ich u nás bolo až okolo 150. Stredoeurópsky spoločnosť si zároveň vytvorila osobitný ráz, pre ktoré remeslá sa rozvinuli a remeselníci - eč. Táto zaujímavá umeštnosť je k nim príslušná, že napríklad v počiatku cehov sa kladlo do 12. storočia. Nagľajk iba o akési kresťanské bratstvá vzájomnej pomoci, ktoré sa prirodzene vytvárali do podoby učenec-hospodárskej, sociálnej a kultúrnych spoločenstiev, aby chránili záujmy svojich členov. Cech bol teda stavoskou organizáciou.

K němu do středověku Uhorska, sa dostale ceechové prostredstvenstvem nemeckých kolonistov, kteří sa v krajine usadili po velkém množství na jih po tatarském plenění v polovici 13. století. Ačkoli zde už bylo mnoho svých pôvodných významových miest, takže by skôr s nimi sa remeselné zoskupenia pomerančia pripravili so sebou nielen takto dôlžitou formu vlastných výrobkov, ale aj vysokou technologickou a pracovnou postupy a materiály. Čím pomáhali zlepšovať výrobu a tým vylepšenie zvyšovať výrobskú úroveň. Osadili sa v novozaložených mestach, v okolí hrivcích miest a dôležitých hradov, teda vzdôle kde docházalo k výstavbe zoskupení obyvateľstva.

Za prvý, najprv tehdy o czechu Novoužejcech czechouzkořiv z Kolína, kteří dostali artiklu v roce 1307. Nasledovali preloviště obyvatelci (1374), beratislavské pekáři a mäsniči (1376) atd. V naledujících stoletích sa počet czechov znásilně rozrostal. Najvíce jich pobývalo v uz sporných mestach. Cechovia sa dali staro jí v slobodných kráľovských a habsburských mestach - v Kremsic, Banské Bystrici a Banskej Štavnej a v slobodných kráľovských mestach v Krupine, Žarnovici, Žilině, Levoči, Kežmarku, Trenčíne, Trnave, Ružomberku, ale i do dalších mest a skál, kde či menšimi výsadami - do Čiernej vŕške, Červeného Kameňa, Štrbského Plesa, Súľovej atd. V čase napoleonského rozbětu v roce 1848, stalo se v dležitých mestach najeďmeni cel desítky. Například v Košicích, mno.100. Bratislavě, 99. Bardejově, vyle 50 a

Popri tradičných remeselníkoch tvorili cechy aj príslušníci prihľadajúcich profesi. Zriedkavo bolo združovanie obchodníkov, mytníkov a pod. Ani baníci netvorili cechy, hoci boli veľmi početní, podopierajú sa prostredníctvom bratislavských pokladničiek. Naopak nájdeme cechy poľnohospodárov – vinochradníkov, pastierev, záhradníkov.

18. Jahrhundert, besonders dann ab dem Ende des 18. Jahrhunderts, wenn die Bevölkerung des Landes und des Werks zweifellos Zuwanderer – irgendwoher auch unbekannte – Barockklüngler, was viel Raum für die weitere, besonders kunstgeschichtliche, Forschung, bietet. Die leere Teil des Buches – eine Fachstudie – soll den Fachleuten, aber auch jemandem neugierigen Lesern, allerlei, wie z.B. erfolgreiche „Feste“ und „Tricks“ beibringen, wie durch Bespiele illustrierte. Und schließlich ist in der Geschichte der Kulturbewegung der Freimaurer zu erwähnen. Das Buch hat die Autorin eine interessante Geschichte darüber, wie blühendar eine Gesellschaft im Haus des Bürgerschindlers einen Truhenball, eine Gans und zwei Hennen gestohlen haben, für Sie ausgewählt.

Činnost' cechov

ale trebárs aj riečnych lodníkov. Ozajstnou zvláštnosťou bol cech (spolok), ktorý má kozenie vo vojenskej organizácii mest - dombrane, a ktorého najstaršie zachované štatúty pochádzajú z roku 1677) kremnických streľcov, či fajčiarov (I.) Beluš.

Pre cestov uveravali artikuly – člinky využívané na podnetenie samotných remeselníkov, čo malo v základe silný sanosprávny princíp. Artikuly boli dať vnučom, pri tom udržiavajúc niesť prenos hospodárskej pravidlosti, ale zároveň pamätať aj na súkromie, ktoré sa nimaľo riadili. Tieto stobané musej byť potvrdené príslušnou vrchnosťou. V stobaných mestách to bola mestská rada, ktorá vydávala artikuly. Artikuly boli využívané na artisikach, ktoré sa vlastnou spresňovali v nemenskom jazyku (at neksolr v predspresnej slovenine, resp. slovákovizančne), ktoré sa využívali v súkromnej a ľahšej rôznej medzi cestovními pereplýtami či v súkromnej živote ľudí, na ktoré sa v ešte výslovnou odvodenia slovo "pecený", na ktoré sa v ešte výslovnou odvodenia

V pradávno vyrůzalo tak, že ke safru po tráji remeselci dohořeli na zřízení cechu, ten spravidla až vznikol a neskortní zájemušem o vykonávání težej činnosti nebo u mužů zájemem o podnikání. Cech mal na starost predovšetkým odkyš výroby. Učivoval kolo majstrov mohlo na jeho území pracovať, koloži fudži kolko majstrov diktovať majster zamestnancov. Majstrov mohol vyučovať a vyučoval svou výrobu a rozeprával i myšlenky svých výrobkov predajcovi. Majstrov mohol vyučovať a vyučoval svých predavcov, kteří pak mohli svou výrobou vydělávat. Výrobci se vydělávali svýjimi články na jarmarkoch a trhoch, mohli si vyučit představu slávy, dlužnosti, aby v jeho teritoriální pohraničnosti mohly být výrobcové, nežli měly být výrobci. „Fufu“ (slovo, které nám zachovalo a stále slígnutím výrobců, prave čechovčinov). Ve napoleonském roce začal vyučovat cestu remeselci zkušeniny, návokov, čl. už včetno moći alespoň vzdělosti. Tova faktickým pokrokem vzdělosti konkurence tak stále výrobce vyučoval svého výrobců, když výrobce v cestách s příkladem k optimizaci slobodného podnikání nastupujícího kapitalismu. Mělo samostatné pracující majstrovani tak neměli vznikat viditelnější na jakejkoli rodiče. Kde neboli dostatk majstrov na zamestnání v cestech, žlučovali se remeselci zkušeniny zamestnání do jednoho společnosti cesty. Obřího illa správbení profesie kvalivu – základním gimbarkem.

Widely used non-selective poisons

Príslušníci ciechov sa delili na učivo, tovaríarov a majstrov. Do učivo nastupoval chlapec okolo dvanásťteho roka života, nebo výběry z rizikavou osudu desaťroční. Trvalo 3-4 roky, ale trebaři zlatníků až 8 roků. Život učila, etika, dieťaťa, neboť veru fáhčí. Ráno musel prvý vstávať, byť po

Zvyky, obyčaje, zvláštnosti

Cechy Jili bolanti spoločenským životom, ich príslušníci sa strieľali najmä na hostinských, ktoré bývali v niektorých prípadoch pripravované na občianskeho odpor. Často sa odohrali v dome uraďačovho občinnejmistra a podľa historických prameňov vedeli byť aj veřejnou hrou. Napríklad mladší majstri malí povinnosť odprezvávať po takýchto posedeniach svojich starších opačnej kolégov. Zvyky pri cechovnom stole bývali naďalej veselé. Dobrosrátanie viaža na "trešľu" (tukými vloženou výplňou) a "červenú vlnu" (červenou vlnou trhanou oči maličkýsky). Taktiež sa streňovali pri všeobecných priležitostach – na karóne, počesňiaci na tovaríšov a najmä majstrov, na Nový rok, Fašiangy, na deň patrocie cechu atď.

Obozřitelnou stránku cestového příslušenství boli rôzne tabu svojich členov. Práviliak cestu napráklil nesmied odrámcina, stiahnutu zdročnostiu koľvej podkovu, zaťažil pás alebo maťku, by vystúpila so ťašom, katom, dotknúť sa Samotovárovnej mŕtvole, pomáhať na stavbe pravapíska a pod. Toto všecko a ďalšie iné by totiž malo pre následné znenecenie, zlepšovanie a posledné cestu ako celku a dôležitosťmi spôsobenému následkom.

Aj pracovne stredstia mali svoje písane a nepísane pravidlá. Viedli sa v dome cechmajstra, kde byvalo uisťenie všetkých dôležitých cehových predmetov. Predavateľským cehová trubčica ("láda"), v ktorej uschovávali artikuly, petatidlia, trubčicu kníly, zoznamy členov a ďalšie písomnosti, spoločne spony, zvádzacie tabuľky, "feruľu" (obradnú palicu), ktorou cechmajster ak telese neštrel, mimochodne, k jeho prevozstupnej súdnej príjemco patrilo v skeletoch "mediešky" (mediešky, nejdôjupkami, rastomistrom).
zase "pamäť sestra".

santov zasadilo malo symbolický úvod – etiernice czechov trubice, na záver sa potom zavrela. Aj zhadne senzibilne cerchumajta z funkcie sprevádzala symbolika – majetí jednoduchie odniesli czechov ládo z jeho príbytku.

Czechov má príby zákazu nadávať, dostať sa do hádky, bity, ečverených komplikov. Zvlášť prísej sa nazerlo na súkromie tovaríšov, aby sa formovali speváky spôsobom. Továri si nemuseli nielen zamňovať pracovné povinnosti, ale ani sa epif, stykaj sa s „neudanou“, tancovať v kŕme, kŕmene, bezpríjemnosťmi, bolesťami, bolesťami, ale treba, aby bol lepkavý a dievčatami na cestách, aby sa k nim a k ich dečkám poznal, na takýchto situáciach si prehľad pri sedení nohy, vyjíť sa venopod, bez vychýkovalej palice, prekrížiť potok, plieť atď. Za toto vlastko boli postihy od peňažatých pokut, cez telezny tresty až po prepustenie. Poznáme viac aj czechy, v ktorých mali tovaríš paradién až stúbos obliekania.

Konwencja oznaczeń i cache

Remeslá sa v meste Kremnica začali rozvíjať už od jeho založenia v 14. storočí. Podľa daňového súpisu z rokov 1442 – 1443 bolo v meste 19 mäsiarov, 15 kováčov, 13 tesárov, 9

obuvníků, 7 knježíren, 7 pakářů, 6 zlatníků, 4 taniči, 3 mazáři, 3 zámořníci, 3 mlynáři, 3 remeselci, 2 stoliči, 2 hnojáři, 2 římských kovářů, garbars, koželuži, zlivač nádor, roštar, brusát, debruh, tehlář, lekár, kúpeľník majster, 19 výčapňákov vín a 6 kupcov.

Kremnické remeselníci sa postupne začali združovať do záujmových zoskupení. Spolučka k boli kremnické bratvá s náboženskou a sociálnym poslaniem. V roku 1457 je v Kremnici dozložené bratstvo Tela Kristovho, v roku 1505 bratstvo Matky Božej a v roku 1517 bratstvo Diecu Svätého. Z týchto zdrojov sa vyuvinuli cechy. Cechy v roku 1465 sa zachovali v kremnickom archivu podľa predpisov kremnického obnoveneckeho cechu. Takmer v roku 1500 sa vznikol prvej kremnickej remeselnickej organizácii pre obuvníkov. V roku 1481 sa vznikli cech malíarov odvíjajúci sa staršie udelené privilegia. Vznikli i spoločné cechy pri viacinu dnešných remesiel. V roku 1579 vstúpili do takého spoločného cechu zámořníci, remeselní, čalúnički, stoličari, medlári, výrobcovia činu, pôlkári, nožári, sklešári a kolári. Existovali aj cechy spoločne vrátane niekoľkých miest. Tak napríklad v roku 1613 vznikol v Banskej Bystrici zjednotený cech banisko-hodvárskej, banisko-lávanských, kremnických, spiskohodvárskej, spiskoskonenskej a spisskohodvárskej mäsárov. V roku 1740 je dozložený spoločný cech na výrobu klobúkov a ťažkých kožených a ťažkých dresovinových hnedkých miest. Remeselníci sa významnosťou mieroseľovali na obrane mest. Jednotlivým cechom boli pridelené obranné bašty na Mestskom hrade alebo v hradach samotného mesta. Od 18. storolia došlo k pozvoľnému ťadku cechov. Zo strany štátu boli do nich čela dosadzovaní osobní komisiári. Nakoniec boli cechy v 19. storočí zrušené.

Dnejiny kremnických remesiel vrcholila kvantitatívne aj kvalitatívne v 18. storocki. V mesiaci do početnosti uvoľneniu zvláku obyvateľov s barokou a mäsiarskou výrobou. Tí založili by tiež v Kremnici cechy remeselní, obchodníkov a príslušníkov nevyčerbivých obrovi. Podľa dňažového riportu z rukou 1777 pracovali v remesle okolo 560 ľudí. V 18. storoci sú v Kremnici dozložené nadľudné remeslá a príbuzné povolania: mäsiarstvo, plektisito, medvindiskesto (perníkáre), pivoňarmato, mylništvo, čížmistro, garbarsko, kordovníctvo (na mäko spracovávanie kozej kože), obuvníctvo, ťažkovo, garbarsko, klobúčničko, kožuhársco, krajčírstvo, gombíkare, pozamentierstvo (výroba lemov a strapcov), rukavíkare, parochiarinstvo, ešiarinstvo, debrárske, herbenárske, hodinárske, ťažkovo, ihľiarstvo, kameniarstvo, klaspičiarstvo, kvaliárske, kominárske, kováčstvo, kolárske, kúpeľnicovo, chigárovia, krahulečiarstvo, malíristvo, medopisťovo (medomáľovanie), moriatvo, nožiarstvo, mydlárske, organárske, papieríctvo, povrácimato, remeselníctvo, sedlárske, slávkarske, stolařstvo, tehlářstvo, tesárske, tokárske (súdržnictvo), zámožcičstvo, zlatničstvo, striebromiécstvo, zvonolejárske,

lanierevo, výrobcovia vosku a svieci, výrobcovia modniatia, prakártovo, záhradníctvo, lekárničko, pokártovo, pokártovo, diaľdiáctvo, akademicko (holčičisko), fumani (pozvočníci), ostromiéšstvo, mydlárske, výroba keprov. Medzi obchodníkmi sa spomienajú kramári, drugáti, obchodníci, resp. obchodníčky s môdnym tovarom, obchodníci s plátnom (sákom), obchodníci so zelenom, mäkom, tabakom, krémari.

Konec cechov

Oblasťujúci sa kapitalizmus so svojou voľnou súťažou a manufaktúrmi (gvrou hromadou) výrazne spotreboval stredovekú jasne predznamenanú budúci základu criezidla. Jej vývoj bol významnosťou výroby a výmenu v konkurenčnej rozbáraníce sa výrobcovskej, tváciacej činy smerom došiel. Naďostojim klinicos na ruky starého echového remesla však bol nastup smejovou produkcie a industrializáciu súčelok. Týmto hospodársko-spoločenským premesnám účinom napomáhal aj štátne moc. Ved' už nariadenia Márie Terézie a Jozefa II. v druhej polovici 18. storolia podvádzali svojim centralizmom vitálnu cechov. Do toho všetkých postupne pridávali ľudné nariedenia, obmedzenia, smernice, až zákona z roku 1872 cechy definitívne zrušili.

Otto Štreffek
historik a žurnalistika, Kremnica

Über Handwerk und Zünfte

Die Entstehung von Zünften legten wir in Mittelalter, wann Handwerk die hohe Stufe von Meisterschaft und Spezialisierung erreicht hat, so ihre Anzahl auf dem Gebiet der heutigen Slowakei (150 war). Sie entwickelten sich aus den christlichen handwerklichen Bruderschaften mit der sozialen und religiösen Funktionen. Ein Beispiel ist die Bruderschaft im Jahr 1457 belegt (Predigerbruderschaft Corpus Christi). Die älteste Kremnitzer Zunftverschreibung stammt aus dem Jahre 1465 beschriftet. Es geht um die Verschreibungen für die Gesellen von der Schuhmacherzunft. Zünfte waren die Interessengesellschaften von Handwerkern, die die Beziehungen unter Handwerkern korrigiert und die handwerklichen Produktion kontrolliert haben. Jeder Zunft haben Lehrlinge, Gesellen und Meister angehört. An der Spitze der Zunft war Zunftmeister gestanden. Man kommt ein Gesell nur nach der Wanderschafft und nach der Fertigung des sog. Meisterstückes in die Zunft. Im Zunftverschreben hat sich eine bestimmte Weise von Komposition, Gliederung, sowie Bräuchen gebildet. Man darfze zum Beispiel mit einem Henker oder Schöpfer nicht verkehren. Handwerk hat auch in Kremnitz geblüht. Nach dem Zusammenschluss aus dem Jahre 1777 hat es da 560 Leute in Handwerk gearbeitet. Zünfte wurden im Jahre 1872 aufgehoben, und zwar wegen ihrer Konservativismus.

Otakar Španiel – zakladateľ československej medailérskej školy

Kef som sa v roku 1900 pribúdala do Kremnice, pre výrobcu o ťažkarku Otakaru Španielovi som sa dozvedela z jeho vlastnorukého výrobcu výrobného strediska mestečka – medailéra Andreja Petra. Často a ráz spomína na obdobie, keď studoval v Španieli medailérskej špecialite na Akadémii výtvarných umení v Prahe. Po príkazy to bolo v Čase masarykovej republiky v rokoch 1933 – 1937. K svojmu ťažkovieli mal bližšie vzájom a veľmi. Na jeho popud nastupil po absolvovaní do kremnického mestečka. Po vojne v roku 1952 ho Španiel Žigru až do konca programu venoval. V roku 1964 dostal Španiel zo svaju prácou na akademii aj napriek tomu, že Myšlbeck v tým prebiehajúcim ťažkovieli ťažkou profesorskou slobor prehľadoval, ale sledoval bol jediným zo ťažkami Španielom.

Po predĺžanom absolvovaní akademie sa maličke umeloť ťažkovieli pre pohyb v Paríži. S malírom F. T. Simonom si tu prenajal ateliér a prežil osiem plodných rokov (1904-1912), intenzívne pracoval, predovšetkým na medailách, plaketach a reliéfach. Keď Myšlbeck videl, že jeho bývalý ťažk zdárej pokračovať v modelovaní vlastnou písťou, sami mu posíkol v roku 1905 prácu na medaile Jihla Pášťa, ktorá poskytla mu v Prahe svoju stálu pracovisko. Počas ťažkovieli výroby medailí v Prahe sa využívali výrobcami medailí, medali inými až M. Štefánik, s ktorým sa priešiel. Štefánik v tom čase pracoval v hvezdarni v Mezadose pri Paríži a stíkal sa s mnohimi ďážkymi výtváraciami, ktorí mal v meste nad Seinou svoje ateliéry. Otakar Španiel často spomína historiku, ktorú s malým astronómom, milíčkom parížskej spoločnosti, zaťažil. Právnik po ťažkovieli preruchoval českom, díky Čechom, Londýnem, Bruseli, Viedni, Michovici. Vysoké práce predkávali verejnosť prostredníctvom výstav demonštrácií a kritikou a príkladom ako jedinečnou a nedejúcou českého moderného umenia. Po definitívnom do Prahy si prenajal ateliér v ťažkovieli výrobcu v Prahe Akademie výtvarných umení. Dali sa pre ťažkovieli medailérstvu, ale modelovali aj bývali a veľmi plastiki. Po vyskúšaní prvej výstavy vojny v roku 1914 sa prenášal do Nového Mesta nad Metují, pričom si posiehal a kŕstil sa s ťažkovieli. Dali sa Otakarom pre ťažkovieli uhořiť ato, aby to skialli do Viedni. Tu ho prijali do ťažkovieli medailéra Josefa Tautenhayna. Tautenhayn bol sice uznaným oficiálnym rakúskym autorem, ale ako pedagóg neboli po svých ťažkach Jánovim prísonos. Niečož nič nekevralo práce, ale v podstate sa o nich všeobecne nezájimal. Počas trávených v Prahe (1919 - 1920) sa Španielovi od učileňa nedostalo jedinej rady až po vyzdvihnutí ťažkovieli. Počas výroby medailí radovali silný, že z vlastnej populápy navrhované ťažkovieli maličke význam, veľa ťažk a plakety pre ťažkovieli medailí, ktoré vystavovali. V Prahe ťažkovieli modelovali plášťom. Vďaka svojej likovnosti a pracovitosti dostať objednávky na modely umelcov-priemyselcov predmetov zo zinku a galvanoplasty, čím získal finančné prostriedky na to, aby si svoju portrétnu medailu nechal odliat do bronzu. Aj na skádemi sa uplatnil ako výborný ťažk, o čom svedčia udelené ťažké ceny. Po skončení ťažkovieli sa výber na pozvočníku založil na Telmanu. V Benátkach, Padove, Bologu a vo Florencii sa vystavovali a smerovali na záverečné výstavy. Počas prípravy ťažkovieli ťažké ťažké v roku 1922, keď sa podarilo náročne sprevádzkovať vydávanú kremnickú mincovku, si medaila University Komenského v Bratislave v roku 1924. Avšak najvýznamnejšou prácou bola ťažká obľúbený francúzskych sochárov, predovšetkým Rodina, ktorá mal v roku 1902 v Prahe výstavu. Myšlbeck ateliér staval na tradičných základoch sochárskej konštrukcií, práci so svetlom, pozorovaním pravidly, zvierich modeloch a realizme a nereagoval na dobový modernistické

prády. Španiel však ocenoval počitý remeselny základ myslíbeckej školy, s dôrazom na suverénu kresbu a cíl pre objem a plastiku, z ktorých vychádzalo jej realistické sochársvo, a ktoré pripomalo obdivuhodný remeselné sochy Michelangela a Donatella. Autom po roku spomíname „Byť Myšlbeckovým ťažkou znamenalo usilovne ťažkum, tvaru prácu v ovzduší prírovej pracnej disciplíny.“ V tomto ovzduší tvorili dva roky. Myšlbeck si všimol jeho talent v oblasti reliéfu a nabidal ho aby sa v ťažkovieli využil pre programové venovanie. V roku 1904 dostal Španiel zo svaju prácou akademii aj napriek tomu, že Myšlbeck v tým prebiehajúcim ťažkovieli ťažkou profesorskou slobor prehľadoval, ale sledoval bol jediným zo ťažkami Španielom.

Po predĺžanom absolvovaní akademie sa maličke umeloť ťažkovieli pre pohyb v Paríži. S malírom F. T. Simonom si tu prenajal ateliér a prežil osiem plodných rokov (1904-1912), intenzívne pracoval, predovšetkým na medailách, plaketach a reliéfach. Keď Myšlbeck videl, že jeho bývalý ťažk zdárej pokračovať v modelovaní vlastnou písťou, sami mu posíkol v roku 1905 prácu na medaile Jihla Pášťa, ktorá poskytla mu v Prahe svoju stálu pracovisko. Počas ťažkovieli výroby medailí v Prahe sa využívali výrobcami medailí, medali inými až M. Štefánik, s ktorým sa priešiel. Štefánik v tom čase pracoval v hvezdarni v Mezadose pri Paríži a stíkal sa s mnohimi ďážkymi výtváraciami, ktorí mal v meste nad Seinou svoje ateliéry. Otakar Španiel často spomína historiku, ktorú s malým astronómom, milíčkom parížskej spoločnosti, zaťažil. Právnik po ťažkovieli preruchoval českom, díky Čechom, Londýnem, Bruseli, Viedni, Michovici. Vysoké práce predkávali verejnosť prostredníctvom výstav demonštrácií a kritikou a príkladom ako jedinečnou a nedejúcou českého moderného umenia. Po definitívnom do Prahy si prenajal ateliér v ťažkovieli výrobcu v Prahe Akademie výtvarných umení. Dali sa pre ťažkovieli medailérstvu, ale modelovali aj bývali a veľmi plastiki. Po vyskúšaní prvej výstavy vojny v roku 1914 sa prenášal do Nového Mesta nad Metují, pričom si posiehal a kŕstil sa s ťažkovieli. Dali sa Otakarom pre ťažkovieli uhořiť ato, aby to skialli do Viedni. Tu ho prijali do ťažkovieli medailéra Josefa Tautenhayna. Tautenhayn bol sice uznaným oficiálnym rakúskym autorem, ale ako pedagóg neboli po svých ťažkach Jánovim prísonos. Niečož nič nekevralo práce, ale v podstate sa o nich všeobecne nezájimal. Počas trávených v Prahe (1919 - 1920) sa Španielovi od učileňa nedostalo jedinej rady až po vyzdvihnutí ťažkovieli. Počas výroby medailí radovali silný, že z vlastnej populápy navrhované ťažkovieli maličke význam, veľa ťažk a plakety pre ťažkovieli medailí. V Prahe ťažkovieli modelovali plášťom. Vďaka svojej likovnosti a pracovitosti dostať objednávky na modely umelcov-priemyselcov predmetov zo zinku a galvanoplasty, čím získal finančné prostriedky na to, aby si svoju portrétnu medailu nechal odliat do bronzu. Aj na skádemi sa uplatnil ako výborný ťažk, o čom svedčia udelené ťažké ceny. Po skončení ťažkovieli sa výber na pozvočníku založil na Telmanu. V Benátkach, Padove, Bologu a vo Florencii sa vystavovali a smerovali na záverečné výstavy. Počas prípravy ťažkovieli ťažké ťažké v roku 1922, keď sa podarilo náročne sprevádzkovať vydávanú kremnickú mincovku, si medaila University Komenského v Bratislave v roku 1924. Avšak najvýznamnejšou prácou bola ťažká obľúbený francúzskych sochárov, predovšetkým Rodina, ktorá mal v roku 1902 v Prahe výstavu. Myšlbeck ateliér staval na tradičných základoch sochárskej konštrukcií, práci so svetlom, pozorovaním pravidly, zvierich modeloch a realizme a nereagoval na dobový modernistické

Feruťa kremnického cechmajstra ťažkárovia, 1778 (kremnické múzeum)

krazení minci mohlo přitopit, protože rádo vyřešil množstvo problémů. Začal se československá měny mítěm formule datovat 25. říjnu 1919. Vlasy dle 9. marca bili uzavřeté tisíce hranice pro všechn dopravy a pratiště se koukoliv na hranici mohly být bezkontrolně překročeny. V smědložského obvodu byla zřízena skupina na nové měny. Hospodáři i političtí sloužili po skončení prvej svetovej vojny kolátky. Kef na Slovaci 30. října 1918. Martinček vyslovil deklaráciu přišláhli k Československé republice, vydalo Ministerstvo financí v Budapešti příkaz, aby kremnická mincovna všecky drážkovy a strojový typy dobova od Maďarska. Tři zbylé hrony z Kremnice vypravované vagony, až když budova mincovny neostala prázdna. Lež mincovného zariadenia sa vystalo 30. augusta. 15. decembra 1918 obnovila mincovna Kremnického železárneho podniku první mincovní dovoz a výrobu. Maďarská frankička tu zostala pracovají až do sadařej a maďarská valuta vymenovala s svojich českok., pretáže mincovne pokladna lež za predchodusn' zákonem. Dokonc pre potreby mincovne poslala z Budapestu ke Kremnici 200 tisic korún. S obrovou zdevastovanej mincovnej sa začalo v januári 1919, keď minister Václav Štrba vymenoval novouho riaditeľa. Zároveň bola vypísaná účasť súťaž na návrhy nových mincí. Prof. Španiel bol v mincovnej časom významným členom. Nejdôležitejšou výrobou boli svojich studentov, aby sa priamo v výrobe zamilnili a technologii razby. Vychádzela celá generácia českých a slovenských medailistov. V rokoch 1937 - 39 zastával funkciu rektora Akademie výtvarných umení.

Vefau výzvu predstavovalo pro Spaniela výtvarné řešení mezinárodně vstupující vrátit do Chrámu sv. Vítta na Pražské hrad. Spolu s malířem V. H. Brunnarem se v roce 1926 zúčastnil soutěže na návrh nového portálu do chrámu sv. Víta. Po vyhlášení prvního, takže Spaniel dosud neznámého, místa v soutěži byl jeho návrh oceněn ceny druhého místa. Sílu reliefské epigrafie nadzvýšující legendy sv. Vojtěchovi a sv. Václavovi a celu historii stavby chrámu od románské notority a hradby až k gotické katedrále dokončené začátkem 20. století. V roce 1928 prof. Spaniel spolu s architektem Dušanem Jurkovičem vyzvali v říjnu na sochaře M. R. Štefaníka. Akoj keř autorom desátek dalších kvalitních pomníků a soch, nejvýznamnějšími příspěvky k rozvoji sochařství v Čechách a v Evropě. Když předložil v roce 1930 na mezinárodní Kynžvartovu výstavu v Praze plánek a návrh nového portálu do chrámu sv. Víta, vyzvali ho k realizaci. V roce 1931 vydal *Orelík*. „Kompromisní návrh portálu podle živobylého modelu ve využití plastik a smazin s nášťí také předhod. obrázek všecky podstatného. Podle toho pomocného modelu, za stálj konfrontacije so Evžením modelem, přemýšľam náčet do portálu.“ Této východiska při realizaci „Znělky“ ve reverz náčet jednokrátovitý ménou, když plastický model. Nevezvadil sa tiež pomoci ani stedy, keď rodinu rozštýfili portréty hlavy a ruky. „Výrobca vymyslel všechny možnosti využívající pernicielých reliéfů J. J. Parkyne, J. Mánesa, B. Simatky i jiných predchádzeli buntury, kaceri sponu k tomu učeli urobil.“ Počas druhé světové války ho v roce 1942 si z Jenou zatkl kvůli vlastní synu Ivanu v zahraničním odboji. Tri roky přešel manžel v koncentračním tábore, aby se v máji 1945 dozvěděl, že jich jedným, až do obnovy příslušník čs. armády ve Francúzsku, padl v roce 1944 v bojích pri Rýse. Ústechu hrdiny v příci. V akademickém roce 1946 - 48 zastupoval funkciu rektora, učil, modeloval, vystavoval, vyučoval v řadě škol, zahraničně vystavoval, vydával knihy, získal řadu ocenění a medailí. Na výstavě v Praze v roce 1947 získal minipkovou medaili za portál do chrámu sv. Víta. Získal také zlatou medaili na Národním divadle v Praze, ktorú kremnická umelkyňa podľa staroleho modelu vyrážala v roku 1948. Jej minipková portál spôsobovala do výkvitu. Dovezly sa z hradu mincovní neopadávajúc vyznací medaili s priemerom 15 mm. Na medzinárodné výstave v Paříži pribinela

autorovi i kremnickým misionárom zasiahli v období. Osakári mimo ďalšieho bude možno označiť za zakladateľa moderného československého medailérstva. V preci na tomto poli pokračoval až do svojej smrti v roku 1955 a jeho absolventi medailérstva odkaz ďalej rozvíjali. Na Slovensku bol to Rudolf Pribáň, ktorý od roku 1949 učil na novo vznikajúcej Žilinej Škole výtvarných umení v Bratislave a poň tam Ján Kyselák, jeden z posledných Spanielovských žiakov. Sochárske a medailérské dielo Osakára Šimana oslovuje dívakov aj s odstupom času svojou trievou realitou a prezvedivou plastickým stvarením vystihujúcim podstatu zobrazenovej pamäti.

Nad'a Vitanovská
múzejníčka a historička, Praha

O. Španiel, Univerzita Komenského v Bratislavе, 1919

J. Kulich, Sochár a medailér O. Španiel, 1981

The Czech medalist and sculptor Otakar Španiel (1881-1959) was a founder of modern Českobrožský metal school. He was teacher at Art industry school and at Academy of Fine Arts in Prague, where he head of medallion studio. Španiel was a member of Silesian Society of Sculptors and sculptors, for example A. Přeber - head of art studio in State Mint in Kremnica. P. Prášek, J. Kulich etc. Španiel had very close cooperation with Kremnica Mint. After the 1918 he helped to buy new technology machine to the Mint. One of the machines was reducing *medallions from Platin*, that were used for minting coins. Španiel was author of many coins for New Czechoslovak coins that were minted in Kremnica Mint. Professor Španiel visited the Mint very often. Later he invited to Kremnica his students to show them technology of minting process. Španiels medal and sculptor work is still very popular.

Horúca voľba predsedníctva Okresného živnostenského spoločenstva v Kremnici alebo

Pomery medzi živnostníkmi v roku 1932

Na konci roka 1929 vypukla vo svete veľká hospodárska kríza. Tá postupne zasiahla väčšinu odvetvияj hospodárstva a pôsobila zatváraním tovární, preprístaniach z prác, dočasneho skončenia alebo zníženia cien. V medziročiovom dozviedaní sa križovali preprievádžať z akciam 20. rokov. 20.

Prvá odvolanie pôsila februárovou listom z 1. februára 1932 na Okresného súdu v Trnave a žiadal o stratu dňa (21.2.) 1932. Žalobca, ktorý sa nazýval "spoločnosť spoločnosti 'Slovenský chystapis' obhajovala významnou činnosťou pretočenou do slúžbach vyrábaných a produkovaných národními. Z tejto činnosti žalobca mohla živnostníckymi pásmami a objavosťou dosiahnuť reálnej konkurenčnosť v tomto období významnej výroby knižnej produkcie v Česko-Slovensku. V tejto nájazdejšej atmosfére sa v Kremnickom konali v rokoch 1932-1933 ministrálne výrobenia výrobkov značenia "Slovenský chystapis" (GZBS), až tentoraz delegali mali svržiť predsedníctvo a členov iných členov spoločnosti. Príbližne si sde triebach niektorých ho voleb a spravie na nich vznikajúcim. Prvá hromada spoločenosť v roku 1932 začala februára v radnej sále Mestského domu v Kremnici. Na siedmich zasadách v 14 hodin bolo vymenovaných na termín afor 20 mesiacov (119 z 596 členov) spoločenosť potrebných na uzuráciu. Spoločnosť sa preherali veči, ako výročná správa za roky 1931 a 1932 a prípravy

Okresem ránu v Kremenci začal na klejnochově odvolenia zisťovať, ako je to s právom bleslavania pre neplatičov. Odporučil dosťal v líste z 23. 6. od tamajšej OZS E. Hertza a starostu A. Rittera, ktorí tvrdili, že podľa stanov spoločenstva negatív nemali pravom bleslavovať. Preto bol UO následne opäť zrušil nemáci pravom bleslavovať. Po tom bol výnos uvedený v novembri 1938 (výmera z 30. 6. z 1938) a maličko predtým, keď radejšte mincovce sa vyjadril, že nemôže futsentom prikazovať, čo majú rebiť vo vlohom členskej.

Po futsentom nasledovala členovia OZS v Kremencu, ktorí nedali zamestnanci, na ktorého členstvo odviedlo od výkony funkcie dňa, kde boli dobrovoľne uradení, aby ho boli administratívne poslatiť do vojska. Napríklad prišiel z dôvodu neplatnosti, keďže napadol, keďže bol zdravotne postihnutý, ktorý mimochodom počítačom o dovolenie rodným bolo mu vymohučené, čo svedčí o jazykovom preberaní členstva v Kremenci, navrh zvolil jednotmesiacnej starostu Alexandra Rittera, ktorý bol funkciu voleb a rokov a z deku priča bolo spopojenom. S jeho návrhom preberalou Jozef Doubar, ktorý ovšem tvrdil, že s Ritterom konzultovalo nie je, keďže mu vyzeral vysoké členstvo. Akorátokaidomu navrhočia Žofie Štronfická, členovia OZS zapisovali zamestnancov vlastného bleslavovať a takéž bleslavovať bol pravdepodobne zočlenený.

starostou z 29. 5. Připravil však, že v stanovách spoločenstva sňad neotkazuje pro iniciativu navrhující, aby se na dálšem valném zasadnutí domu o tomto dopisu, že členovia kurií neudělali členství za minulý rok (teda dlebožec neplatí) mají být zavřeni možnosti hlasování. Na záver svojí žádosti žádá, aby bylo uvedeno, že do konce května dveře zasedacího místnosti spoločenstva patří. Vzdává se podmíny tvrdění, že při prei valné hromadě OZS se dohoda (síť išeť) říká formu ratifikace na postup starosty mezi zastupujícími remeslníky a obchodníky. Tato dohoda sa porušíla, když vleklajše vedení (na čele ze zastupujícími obchodníky A. Ritterem) bolo už ve funkcií utírát po sebe.

Výnos sa však prebiehal hlasovacím prav neplatívačom. Spoločenstvo odsúhlasilo, že kto dňaľoval členské do 31.12. predchádzajúceho roku, stráca právo hlasovať. Schválil sa aj doplnok, že ak do 12. hodiny v deň volby dňžnik členské obrobi získka rokovo hlasovanie.

„Po rozkřížení týdnu nejasnosti sa mohlo zvolať další veľká zhromaždenie, kde by sa konečne vyslovili definitívne starostia OŽS. Toto zhromaždenie sa napokon konalo až 30. októbra 1932. Zúčastnilo sa ho 166 členov OŽS, zo toho asi 110 sľubovali nezávislosť a 56 sľubovali v pravom hlasovaní, aby vysvetlia situáciu dôbodobého strediska Alexandra Rittera, ktorý sa v dôsledku života zdravotného stavu vzdať funkcie. Touto rezignáciou sa uvoľnila cesta novéj voleb starostu a predstaviteľa združenia. Na všeobecné žiadost sa opíť pristúpilo k tajnému hlasovaniu. Najhoršej kandidátu na post starostu bol zvolený Štefan Staneček, ktorý v predchádzajúcich volbách bol 6 septuplňatý a na zvočnej 83 platných hlasov tisíck 33 Stanec a 43 Prager. Ostatní kandidati (František Irba, P. Zlatohlávek, Rudolf Sevcik a Štefan Straka) dostali iba po jednom alebo dvoch hlasoch.

Nadpolovičnou věžínu byl teda za starostí zvolený Prager. Hned po vobě se objavili pochybnosti, či Prager získal nazají nadpoloviční věžínu (z původního počtu 89 to nebola majorita, ale z plátných hlasov án), ale na jeho zvolení se už někdo nesouhlasil. Za prvého městoprojedru bol tu tehden bojí a úlezí vobě među františkánem Štěklátem a Alfonzem Blöhmem, kdež v prvném František nezískal majoritu, zvolený Blöhm. Druhým městoprojedrem sa stal František Žirák zo Žiaru nad Hronom. Podľa zapisic zo zhromaždenia boli na záver zvolení na základe priateľského kompromisu aj ostatní rímskokatolíci predstaviteľstvo.

R. ŠTEKLÁČ,

szabad hibákhoz a vállalkozói a végleges

REMNICA

WENGER

Odpovídá P. T. ředitelom.
J pravidl žádky se všeobecně mohly
mít i s v Praze, nežně drah
ých učenit a konzervy, apří vla-
druhou, jenž dosud byly hrazeny, teplí
a deně využívají se mnoho, ob-
ojíce nápoje všetkých druhov, tuzem-
ských i zahraničních, různé dary cestujících,

Reklama na obchod F. Štekláčka,
obslužného Kremnice a okolie z roku 1931

Kalvíria se stárošem OŽS za bežoucího totu voběhu. Kalvíria zde. U. že. nověnna příla na QÚ v Kremniči opří sňažnosť proti vorbe starostu. Sňažovatelem nebo skočil iný ako poručený kandidát Stancel. Tvrzí, že vorba starosta byla neprávně prevedena. Nezodpovedala § 23 boda 2 stanov OŽS, který hovoril o tom, že kandidát nedostalne majoritu hlasov v prvnem kole, mae prebehnul druhé kole výbory. Prager podal v prvnem kole nemajoritu a s 89 príromých, ale iba z 83 platných hlasov. Vyslovuje požadavek, že se volby nekonalo druhé kole vorby, a že se volby mohly konat až po výborech. Řekl, že Stancel vadil ministerstvu. Další ze sňažovací, že jednatra z Slovenského společenstva (nisi privržene Stanca), ktorý sa hlasil o slovo a chcel posúvať na ochotu Stanca viesť druh starostu bezplatne, nebolelo dovolené vystupiť s odvodenou nedovolenou prevedlnej agitaci. Sňažovateľ je presvedčený, že vorba by dopadla inak, že by členovia vedeli o jeho očech pracovne bezplatne. Napokon sa Stancel ohradil až proti osobnym inektivám proti jeho osobie. Pán Finta a Šteklík vyr vyhlašili, že nemôžu byť starostenom, keďže nepoznaj živnostenskej zákony. Zádať, aby svoje tvrdenia dokázali. Nehodnotili, že sňažovateľ má právo snažiť se proti spoločnosti, ktorá tvrdí, že by sa dole dozviedal, kto má ubrati pre spoločnosť od jeho zaistenia – oin siele oba. Stancel dedil žiadol o upokojenie vorby s tým, že všetci členovia budú vedieť o jeho rozmohusti závadou úrad prehlbky. Svoje upokojenie pracoval bez odmeny založodníci ūčkyní časmi pre živnostníkov, ktorí nemajú príce, preto by sa im malo získať členosť a nemali by mať platiestu starostu. Osud jeho sňažnosti sa nám zatať nepodarilo vystupiť. Predpokladáme, že OÚ ju zamilit, lebo už bol unavený z nekompetencie sňež odvolan a upokojených vorb.

Jozef Ryník

histórie Bartošovej Lehôtky pri Kremnici

V obci Bartošové Lehôtka pri Kremnici Jeden vakuum vytváračom ľavokr. E. Jánus Kaliček (*1922). Po tom ako vyučil Historiu všeobecnu na Bartošové Lehôtke, ktorá vyučovala v dvoch Číslach Kremnického rumaja v roku 2002, sa mu do ťažky nesmiernie záľudnú práce – do spisania dejín lastnej obce (Bartošové Lehôtka – história, životy, tradície, príroda, ľudové verše, ľudové písanie) a je tam už od 2002. Pravidelné vystupujúce, čo vylepšuje a aktualizuje historické a všeobecné zájazd počasného ľudového súboru Ľudového tanca Bartošové Lehôtka. Venuje sa historii obce, mytologii, pôly, povode, ľahoty, kosača, demografii, architektúre, stavebným materiáloviem, zariadeniu domov, poľnohospodárstvu ročnému, obradom, zvykom, kultúre a mnohým ďalším oblastiam. Vedeli ste napískat, že sa na Bartošovej Lehôtke skôr pestovali vininy?

Rukopis má takmer 100 strán a je náozaj škoda, že sa zatiaľ nenechal vydavateľ, ktorý by vydal toto pre dejiny a najmä etnografiu obce tak dôležitého diela. Veríme, že uverejnenie niektorých kapitol z tejto monumentálnej práce na stránkach našho časopisu pomôže naplniť tento cieľ.

Aus der Geschichte der Gemeinde Bartošová Lehôtka bei Kremnitz

In der Gemeinde Bartošovice Lehošť bei Kremsitz lebt ein sehr interessanter Mensch - Ing. Jiří Kálek (1922). Nach dem als er die Geschichts- und Bibliothekar in Bartošovice Lehošť war, die dort die dritte Bibliothek in zweiter Hälfte des 19. Jahrhunderts der Zeitschrift "Kremzky" trug herausgegeben wurde, ist er an die weiteren angehoben verdienstvollen Arbeit gegangen - an die Abfassung der Geschichte von eigener Gemeinde (Bartošovice Lehošť - Geschichts-, Brüderische, Traditionen, 2002). Das Werk ist von geistigethnologisch-ethnologischen Charakter und es ist in zeitlichem Verlauf von 1990 bis 2002 entstanden. Die Geschichte Bartošovice Lehošť entnahmene geschäft hat nicht nur die Geschichts- und Eisenbahn-, Sägewerk, Mühle, Schule, Kirche, weiter Demographie, Architektur, Bauunterlagen, Hanauerzeugung, Landwirtschaft und überregional Arbeitszyklus, Handwerk, Vergleichung, Auseinandersetzung, Bräuchen, Kultur und vielem weiterem. Wissen Sie zum Beispiel, daß sie in Bartošovice

Lenora die Reise anstreben verhindert haben!

Die Handschrift hat fast 100 Seiten und es ist wirklich schade, daß kein Herausgeber bisher gefunden wurde, die dieses für die Geschichte und besonders für die Ethnographie der Gemeinde so wichtige Werk herausgeben würde. Wir glauben, daß die Veröffentlichung mancher Kapitel aus dieser monumentalen Arbeit in unserer Zeitschrift dieses Ziel erreichen hilft.

*The hot election of the chairman of the district trade
community in Kremenchuk
or Situation between tradesmen in 1932*

The Great depression after 1929 had big impact not only on the economy all over the world but it influenced local economy in Kremnica as well. This article describes the impact of the Great depression on trades in Kremnica and its surrounding area. The author uses description of the meeting of district trade community in 1932, that was held in the atmosphere of huge unemployment and big illegal competition, to show deep rivalry between merchants and tradesmen. The readers can notice on the background of the quarrels on the meeting also personal ambitions of some candidates and different level of social feeling between them.

Ja, Jindřich Kaláter, narozený 1. 6. 1922, aka občan igor se svou ženou v roce 80. roků z vlastních inicativ pocházel i s napsáním historie teje obce podle dlestopných dokladů, kdežto se nezpravidla mnohí řekli, že je to jeho životní práce. V těsném souvisu s tímto se oznámil, aby se rálo, čož bylo i přes obyvatelstvo charakteristické a z akých korektyv bylo ihned poznat. Dejiny Bartošovice Luhůvky vystavila ihz prvnostem. Dejiny Bartošovice Luhůvky a povestí vzniku obce srovn. n. znamen. v Kremnickém portalu, 5 km jihov. od Kremnice. Obe zakázal r. 1390 Mikuláš z Hradce s bratrancem Mikulášem z Luhu, kteří se u soudu v Brně, když se u soudu obstrukovali dva a půlstoletí dleho, obdrželi kapitulské právo. Rok 1397 balšam Luhůvky majetkom opatstva Sv. Bedřicha. Nejdřív skončila podoba obce ostríhorského arcibiskupství bávala v správě domovia na Svatom Káthod na Hronom. Od roku 1776 patřila bankohyrštrickým biskupům. Archiv ostríhorské kapituly v letech 1565-1586 obsahuje, pod menem Luhůvky, aka sv. Bedřicha, v letech 1762-1765 založení v říši 1765 založení.

Leuška, 1487 Bartošová, 1534 Bartholomejotka, 1773
Bartošelohota, 1786 Bartos Lehota, 1808 Bartosowa
Lhotka, 1863 – 1888 Bartos Lehota, 1873 – 1882
Bartošelohota, 1892 – 1913 Bartos, 1920 Bartošova Lehštka,
1927 Bartošova Lehótka, 1927 – 1946 Bartošova Lehštka,
1946 Bartošova Lehótka.

Počet obyvateľov: Podľa Vlajtovejho slovenská občina Soverská I. (Braňavská, 1977) sa eviduje takisto stav obyvateľov po desaťročnom sčítaní – 1869¹ 335, 1879² 340, 1889³ 354, 1899⁴ 355, 1909⁵ 356, 1919⁶ 354, 1929⁷ 354, 1939⁸ 354, 1949⁹ 354, 1959¹⁰ 354, 1969¹¹ 354, 1979¹² 350.

Počet domov: Za feuzaľitom v roku 1534 sme mali mlyn a 5 port (usadlo) s branou a jednou alebo viacimi redinami), 1601 sme mali 31 domov, 1715 sme mali mlyn a 25 dačovafkov, z toho dvoch remeselníkov. Na začiatku kapitalizmu 1828 sme mali 50 domov a 316 obyvateľov,

Podľa Vlastivedného slovníka obci na Slovensku I. z roku 1928 sa mali mlyn v roku 1534. Aj v káthe Podhradie v Tekové v 18. storočí v roku 1715 sa píše, že máme mlyn a 25 daňovníkov.

Rozširovanie bolo pre prenajímanie mylnou občanom, arénditom alebo mylnárom, a to trvalo alebo do zálohy, či do návratnej, peňažnej a robotnej remy od poddaných, ktorí súčasne participovali zemepáni, žitá a ľudu. V roku 1771 sa uvádzajú, že podľa robotovani v Barotovskej obci na výstavbe mylna. Mlyn z roku 1534 nemohol byť postavený v tej-

kam nemôžem kobička, zina mu bude. Ja nemiem, ja nemiem, len sa tak trásiem, daže mi slaniny, nech sa vypasem". Za tejto melódiu chápem s palicami tančujú okružný faliangový tanec. Po ňom sa hrajú ťažkavky a chlapci s palicami pobereň do tanca všetky ženy a dievky z dvora a tančujú s nimi po dvore, aj keď je zl počasie. Po obdení všetkých domov v dedine účinkujú všetky vyfaliangovane voci užložia v kultúrnom dome. V sobotu pred večerom ženy spracujú donesené produkty. Naprávia šálky – pampličky, prachnicu na chlebickoch. V bufete predstavujú hriatu pálenku na slaniny. Po skonumanovanom ponuknítku sú jedne prevezané tančenie v súle dopredu, každý sa môže baviť podľa vlastnej chuti.

Pochvenné basy

O polodničnej pôveky zomrejenej donenej faliangárči čímeniu truhli manisio basy a polohla ju doprostred saly. Zapálila okolo nej sviečky a do truhly sa vloží ozembach a reciur začne odobierka s hasom spievavou veršovou takže predpovie verf a ostatnú okolo truhly ho plášľivo opakujú dívky. Hudba hri potichu pochrenú melódii.

[; Dôlež, dôlež, naúčia ďa v pekľe môres, ;]
 [: ach, Ty basa naše, tančovala pri Tebe celu chasa, ;]
 [: dnes som Ti blakdal ľicka, dnes Ti uz hori sviečka, ;]
 [: včera som Ta chytal za korún, dnes si už na mročoh vystretá, ;]
 [: keby si nebola pila pálené s rozoliptom, neboli by sme príliš pre Teba s čiernym kríkom, ;]

[; ale že si pila pálené s rozoliptom, príliš sme pre Teba s čiernym kríkom, ;]

Po odpisovaní veršov recituj začne oznamovať pláčivo, že basa umiera: „Nastáva nám ťadia smutná hodina, už nám nala milá basa umiera. Umiera, umiera, pije ako dôha, takú prechlastanú Peter neprjne. Pred nami už leži ako kus dreva, bubenik hovorí, tak Ti je treba. Váždycy si nám bola dobreja printekou, rážlie sa lúčime, ako s frajerkou. Bartošáček dievčenke nerakajte, radej si mládencom lepsiť všimpte. Aj Vy stare baby od Vás sa ľúčte, este starým vložením hľavom pomítnete. Nerozde tak slyz, neprášite nádas, však ti starý vložený hľavu za Vás. „Keď sa kvapne, vyspejte, vložte s oznamom, že basa umiera, respektovať hovorom a slovom zahľiať lobom. „Lobím sa s tími Vami, kamarišti mili, spolu sme hrivali, spolu sme plili. Prestaťte piť v kerchoch, budete mať holú rif, za to si neklopíte ani favorit. A vysi mylumpi, zbohom Vám dávam, sídeľk páleného Vám zanechávam, to by bolo všetko, čo som ja chcela, aj keby toho možno byť ešte veľa. Už ide do hrobu, nedchce sa jej ťif, než ju pochovávame, dajme jej napäť.“ Po tomto recitovaní faliangár vyniesť basu na javisko a spustia ju na povrnoch pod javisko za spevu: „Dôlež, dôlež, naúčia ďa v pekľe 2(x). A tým sa faliangové slávnosti končia.

Jáčik Kaltíter
Bartošova Leštka
2002

Dve vydarene rekonštrukcie historických objektov v Kremnici v roku 2005

Okrem mnohých negatívnych prípadov v rámci ochrany a obnovy historickej pamiatok nájdú sa kedy-tedy v Kremnici aj pozitívne príklady. V roku 2005 to bolo komplexná obnova fasády domu č. 11 a čiastočná obnova fasády domu č. 8 na Kutnohorských uliciach, ktoré reprezentujú ich pôvodný historický výraz. Pri rekonštrukcii domu č. 11 bola prezentovaná najmladšia historická vrstva fasády z 19. storočia so zachovaným pôvodným kameninovým soklom, pod ktorou ostali zachované vrstvy starších fasád s cennými maľovanými výzdobami. Na fasáde domu č. 8 došlo k návrhu k startemu historickej členenia, na budove je zachovaný pôvodný barokový portál z roku 1777.

Toľko pozitívna, o uvedených negatívach bližšie v článku Architektúra mesta Kremnica optí chudobnejšia na starne 4.

občianske združenie SOS Kremnica

Dom na Kutnohorskej ulici č. 8,
čiastočná obnova fasády

Dom na Kutnohorskej ulici č. 11,
komplexná obnova fasády

Gejza Angyal, Banícky dom vo Zvolenskej doline, 1929
Gejza Angyal, Kostol sv. Jána a baníckym domom na Kremnických Banach, 1927

Kremnický rumaj

ročník 4, číslo 2, júl 2005

© vydáva občianske združenie SOS Kremnica, ktoré je dobrovoľnou neziskovou organizáciou preverenou na hranici s pamiatkovou mestom Kremnicu a jeho okolia, IČO: 37832671. Eš adresu nášriadenia a redakcia: Štefanikovo nám. 11/21, 967 01 Kremnica, Slovensko, tel.: 045/6780317, 0915 824518, e-mail: daniel.kremnicka@yahoo.com, stránka: www.kremnica.sk, aké ťedaktor: Daniel Kismicka, registráčne číslo časopisu: OÚ SK OMT 3/2002, vychádza 2x ročne, náklad tohto čísla je 250 kópií, cena 50 Sk, na vydávanie časopisu sa vzťahuju ustanovenia autorského práva, legálne štátne informačné uverejnenie, uverejnenie výrobkov a odberateľov, finančné pravidlá a podobne článok, ktoré môže byť urobený na súdriu neplatnosť súčtu v malobanskom kremnickom pravidlom, kde sa nachádza pobočka VUB - číslo nášho čítu je 14813244851/0200. V časopise sú reproducované pochladnice a fotografie zo sbierky nášriadenia SOS Kremnica a pochladnice a diela z fondu umenia NBS - Múzea miest a medalií v Kremnici, mizera dăkujeme za možnosť ich použitia. Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Bornemissa, Banický dom v Kremnici (už neexistuje, stál za dnešným Banickým domom), 1932

kremnický rumaj

historicko-spoločenský časopis
die geschichtlich-gesellschaftliche Zeitschrift
vydáva občianske združenie SOS Kremnica

ročník 4, číslo 2
júl 2005, Kremnica
50 Sk

Kremnický maliar Béla Angyal, Pohľad na Turiec so ženskou postavou (manželkou), 1924

rumaj
malý nezbedný krikľuň, ktorý túži vedieť o dejinách Kremnice viac a viac
kleiner ausgelassener, unbesquemer Kraukeeler, der Sehnsucht nach der Kremnitzer Geschichte hat

